

Handläggare: Bo Karlsson
Telefon: 070-582 5030

Till
Utbildningsnämnden
2011-04-14

Långsiktig plan för stadens idrottsverksamhet

Svar på kommunstyrelsens remiss om
Långsiktig plan för stadens idrottsverksamhet Dnr 328-1380/2010.

Förvaltningens förslag till beslut

Utbildningsförvaltningen föreslår att utbildningsnämnden beslutar följande.

1. Som svar på remissen överlämnas detta tjänsteutlåtande.
2. Omedelbar justering.

Thomas Persson
Direktör

Håkan Edman
Avdelningschef

Sammanfattning

Idrottsnämnden har på uppdrag av kommunfullmäktige lagt fram ett förslag till en långsiktig plan för stadens idrottsverksamhet. Genom denna plan ska ges ett samlat underlag för fortsatta ställningstaganden i utvecklingen av idrottsverksamheten i Stockholms stad för de närmaste tio åren, med sikte på 2030.

Planen beskriver idrottsnämndens roll i arbetet att öka den fysiska aktiviteten bland stockholmarna via både direkt och indirekt stöd till idrottsrörelserna samt genom att skapa och underhålla lokaler och ytor för friskvård, friluftsliv och motion. Idrottsförvaltningen ska i stadsplaneringen bevaka framtida behov av nya idrottsanläggningar och ytor för spontanidrott.

Vid upprustning och nybyggnation av idrottsanläggningar ska alltid såväl tillgänglighets- och miljöaspekter som perspektivet kvinnor/män (pojkar/flickor) beaktas. Utbildningsförvaltningen instämmer i att det är en mycket angelägen fråga för framtiden att sprida den fysiska aktiviteten till alla flickor och pojkar. Idrott, motion och rörelse är viktiga folkhälsofrämjande aktiviteter för elever i alla åldrar.

Ärendets beredning

Ärendet har handlagts inom kvalitets- och ekonomiavdelningen i samverkan med grundskoleavdelningen och gymnasieavdelningen.

Bakgrund

Idrottsnämnden har på uppdrag av kommunfullmäktige arbetat fram ett förslag till långsiktig plan för stadens idrottsverksamhet. Utbildningsnämnden är en av 22 remissinstanser. Planen har tagit sin utgångspunkt från befintlig verksamhet, det idrottspolitiska programmet, energiplan 2009-2019, årliga underhållsplaner, investeringsplaner samt idrottsförvaltningens egen kunskap om behov och trender.

I den följande sammanfattningen av planen lyfts främst de teman fram som ligger nära utbildningsnämndens verksamhetsområde, d.v.s. det innehåll i planen som berör skolor, barn, ungdomar och unga vuxna.

Sammanfattning av idrottsnämndens långsiktiga plan

Den långsiktiga planen för stadens idrottsverksamhet inleds med en beskrivning av idrottens betydelse för folkhälsoarbetet. Nämnden konstaterar att idrottspolitiken är den viktigaste delen av stadens förebyggande hälsoarbete. Idrottsrörelsen är avgörande för att stadens mål om motion och idrottande ska kunna nås. Andelen ungdomar som är medlemmar i idrottsföreningar har ökat kraftigt under en trettioårsperiod. Högst är anslutningsgraden bland elever i åk 4-6 för att sedan minska med stigande ålder. Pojkar är medlemmar i högre utsträckning än flickor i alla åldersgrupper.

Idrottsnämnden framhåller betydelsen av samverkan mellan idrottsrörelsen och skolan som avgörande för den fysiska aktiviteten bland ungdomar, för idrottsrörelsens framtid och skolans trovärdighet.

Idrottsnämndens huvuduppdrag, att öka den fysiska aktiviteten bland stockholmarna, förverkligas genom stöd till idrottsrörelsen i form av drift och upplåtelse av idrottsanläggningar, bidrag till föreningsverksamhet, kommunal friskvårdsverksamhet i bad-, sim- och idrottshallar, samt skapande av ytor för spontanidrott, motion och friluftsliv. Nämnden har flyttat fokus mot att i stället

utsträckning arbeta aktivt med få igång fysiskt inaktiva medborgare snarare än att passivt tillhandahålla anläggningar.

Planen tar sikte på de tio närmaste årens satsningar och kända behov, men är även tänkt att utgöra en grund för fortsatt inriktning. Planen avslutas med en lägesrapport.

Idrottsanläggningarnas placering

Utbyggnaden av idrottsanläggningar har tidigare i stort följt byggnationen av nya skolor utifrån att en gymnastiksal skulle finnas knuten till skolorna, en idrottshall skulle kunna nyttjas av flera skolor och att en idrottsplats skulle finnas inom närområdet. Under den stora nybyggnationen i ytterområdena tillgodosågs barn och vuxna med idrottsanläggningar efter samma princip. När motsvarande expansion av bostadsbyggande genomfördes i innerstaden och i närförort, ägde inte samma satsning på idrottsanläggningar rum. Innerstaden är därför sämst försörjd med idrottsanläggningar och om ingen nysatsning sker på idrottsanläggningar kommer såväl skolor som föreningar att stå utan plats för sin idrottsliga verksamhet.

Det är viktigt med en god geografisk spridning av idrottsanläggningarna. Det är angeläget att balans, upprätthålls mellan exempelvis innerstad, söderort och västerort. Planen föreslår att en riktningsnorm skulle kunna vara att det inom en radie av två och en halv kilometer ska finnas en idrottsplats, en sim- och idrottshall och därutöver en till skolorna ansluten idrottshall och bollplan.

I planeringen för upprustning och modernisering av befintliga idrottsanläggningar och i planeringen av nya tar idrottsförvaltningen i första hand hänsyn till befintligt idrottsliv samt skolors och allmänhetens behov, men arbetet påverkas även av högt ställda krav från nationella och ibland internationella idrottsförbund.

Beskrivning av idrottsanläggningarna

I dagsläget äger och sköter eller upplåter idrottsnämnden cirka 400 idrottsanläggningar varav hälften är idrottshallar i skolorna där idrottsförvaltningen sköter uthyrningen under kvällar och helger.

De större idrottsanläggningarna vänder sig till skolor, föreningar och allmänhet och utgörs av 14 sim- och idrottshallar där det bedrivs en omfattande friskvårdsverksamhet genom bad, gym, gruppträning m.m. i egen regi, simundervisning och simverksamhet i klubbregi och verksamhet för inomhusidrotterna. I dessa anläggningar finns dessutom många speciallokaler för kampsporter, bordtennis, fäktning, skytte, bågskytte m.m. Fler lokaler för gruppträning, inklusive yoga och

dans, behövs. Idag är de lokaler som finns ofta alltför små och otillräckliga. Fler och större spelsalar skulle behövas för att möta detta behov.

Dessutom finns fem utomhusbassänger, varav tre finns på södra sidan av staden, ett bad i innerstaden och ett i västerort. Simskola är en efterfrågad del av idrottsnämndens verksamhetsutbud och når ca 25 000 elever årligen men efterfrågan är större.

För skolan och de traditionella inomhusgrenarna som handboll, basket, innebandy och volleyboll finns 33 fristående idrottshallar och skolidrottshallar. Det finns fem kommunala ridanläggningar med god spridning i staden. En mycket stor satsning har de senaste åren skett på ridsporten genom om- och tillbyggnad av dessa.

Konstgräsutvecklingen har varit explosiv de senaste åren. Det finns även några mindre konstgräsplaner, s.k. kulanläggningar som ofta ligger nära skolor. Vid upprustning och nybyggnation av idrottsanläggningar ska alltid, tillgänglighets- miljö – samt könsperspektivet beaktas. Detta berör utformningen av omklädnings-, dusch- och toalettutrymmen, trygghet och säkerhet, ljussättning, skyltning och städning.

Idrottsförvaltningen menar att vissa befintliga idrottsplatser bör ges ett bredare utbud för att attrahera fler och kunna benämnas sportcentrum. Ett sportcentrum bör kunna ge goda synergieffekter mellan olika verksamheter och olika föreningar. Närhet till kollektivtrafik, goda parkeringsmöjligheter, goda förutsättningar för ombyte och närhet till motionsspår är ytterligare faktorer som är viktiga för att ett sådant område ska bli attraktivt.

Resultat av besöksmätningar och enkäter

Idrottsförvaltningen har genomfört mätningar på stadens egna idrottsanläggningar. Dessa visar att flickorna utgör 40 % av det totala antalet idrottsaktiva ungdomar och pojkarna 60 %. Idrottsförvaltningen understryker i planen att om staden ska behålla ett renodlat könsperspektiv vid investeringar bör det utgå från fördelningen 60/40, det vill säga utifrån hur den idrottsliga aktiviteten ser ut reellt, istället för som stadens uppdrag i budget 50/50.

Undersökningar visar också att det främst är barn med goda socioekonomiska förutsättningar som är med i idrottsföreningar eller som motionerar på egen hand. Det beror på kostnaderna och/eller på att en del föräldrar inte i samma utsträckning uppmuntrar sina barn att motionera. Flickor från familjer med goda socioekonomiska förhållanden tar för sig mer av de offentliga resurserna än både flickor och pojkar från sämre socioekonomiska förhållanden. Sett utifrån detta och med ökad folkhälsa som mål bör satsningen på idrott snarare utgå från ett socioekonomiskt perspektiv än ett könsperspektiv.

Resultatet av en enkät till ca 10 000 barn och unga år 2005 visar att om Stockholms unga anser att staden ska satsa mindre på traditionella anläggningar för tävlingsidrott, och mer på anläggningar för motion. År 2008 gjordes en liknande undersökning bland vuxna stockholmare, vilken visade att inte heller de vuxna prioriterar tävlingsidrotten. Stockholmarna vill att staden i första hand ska satsa på friluftsområden, motionsspår/skidspår, simhallar/äventyrsbad och utomhusbad. Dessa undersökningar visar således att intresset för friskvårdsanläggningar är större än för anläggningar för tävlingsidrotter.

Samverkan efterfrågas

Idrottsförvaltningen förordar att staden, vid sidan av jämställdhetsperspektivet, uttrycker ambitionen, med följande fördelning av resurser, att ungdomar från sämre socioekonomiska förhållanden i högre utsträckning ska bli aktiva idrotts- och motionsutövare. Detta kan manifesteras genom en ökad satsning på samverkan med skolan i aktuella stadsdelar. Syftet är att få fler ungdomar att satsa på idrott i någon form. Här skulle en undersökning kunna göras specifikt inom gruppen ungdomar från områden med sämre socioekonomiska förhållanden, om vilka idrotter eller motionsformer som skulle intressera dem.

Den föreslagna planen beskriver att idrottsförvaltningen har återkommande kontakter med stadsdelsförvaltningarna, utbildningsförvaltningen och SISAB för att biträda vid tillkomsten av anläggningar för spontant idrottande och lek.

Idrottsförvaltningen påpekar att det nödvändiga är att finnas med i förvaltningsgemensamma diskussioner om hur staden kan och bör växa. Idrottsmark kommer allt oftare med i diskussioner om annat användande och då främst för bostäder. Idrottsnämnden avvisar inte att dessa diskussioner pågår, men är noga med att fullgod kompensation alltid ska ges för idrottsmark som tas i anspråk för annat ändamål.

Enligt planen är det en viktig fråga för framtiden hur idrottsrörelsen och skolan ska samverka för att öka ungdomars fysiska aktivitet. Idrottsförvaltningen menar att detta troligtvis är avgörande för idrottsrörelsens framtid och skolans trovärdighet.

Uppdraget

Idrottsförvaltningen uppfattar sitt uppdrag som att de närmaste åren i första hand upprätthålla värdena i redan gjorda anläggningsinvesteringar, genom att utreda och kartlägga behoven av upprustning och modernisering i befintligt anläggningsbestånd. Förvaltningen ska utveckla det befintliga beståndet men samtidigt i stadsplaneringen bevaka framtida behov av nya idrottsanläggningar och ytor för spontanidrott.

Framgångsfaktorer

Planen avslutas med sju framgångsfaktorer för ett Stockholm i rörelse

- *Stadsplanering* måste ske på ett sådant sätt att områden för idrott/motion och friluftsliv garanteras, vilket också framgår i den nya översiktsplanen. Detta innefattar ytor för spontant idrottande och motionerande.
- *Ekonomi* för upprustning och modernisering av det befintliga anläggningssbeståndet och för nybyggnation måste säkras, vilket även innefattar driftskostnaderna. Möjligheterna till extern medverkan i finansiering måste prövas. Föreningsdrift och andra driftsformer ska utvecklas.
- *Strategiskt byggande* genom god geografisk spridning av stadens anläggningsutbud och anpassning till nutida behov med energieffektiva, funktionella och hållbara anläggningar. Redan i planeringsfasen ska idag underförsörjda och inaktiva grupper prioriteras.
- *Tillgänglighet* för alla, men med speciellt fokus på att bygga bort och undvika hinder för personer med funktionsnedsättning.
- *Föreningsstöd* som på olika sätt ger förutsättningar för ett fungerande föreningsliv måste bevaras och 0-taxan för barn och ungdomar upprätthållas. Det behövs en ökad satsning på äldre tonårsgrupper.
- *Friskvårdsverksamhet* i bad och sim- och idrottshallar ska fortsätta att utvecklas, i egen regi eller genom ett kommunalt ansvarstagande på annat sätt.
- *Regionalt samarbete* krävs i anläggningar för elitidrott och i anläggningar som ger förutsättningar att samla mindre/smalare idrotter.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen instämmer helt i påståendet att det är en mycket angelägen fråga för framtiden hur idrottsrörelsen och skolan ska samverka för att öka den fysiska aktiviteten bland alla flickor och pojkar. Idrott, motion och rörelse är viktiga folkhälsofrämjande aktiviteter för elever i alla åldrar.

Ökat samarbete

Även utbildningsförvaltningen vill betona vikten av ett aktivt och kontinuerligt samarbete mellan idrottsförvaltningen och utbildningsförvaltningen. Förvaltningen vill särskilt framhålla betydelsen av en samverkan i ett tidigt skede och på ett övergripande plan så att hänsyn vid prioriteringar kan tas till förändringar inom skolans område (t.ex. nybyggnation, elevströmmar, idrottsprofiler etc.). Vid planering av nya idrottsanläggningar, är dialogen med skola och utbildningsförvaltning grundläggande.

Planen beskriver hur idrottshallar och andra anläggningar historiskt varit knutna till skolornas etablering. Många skolor uppfattar därför närbelägna anläggningar som "sina". Skolorna välkomnar förbättrad samverkan med idrottsförvaltningen t ex kring fördelning av halltider mm.

Förvaltningen kan bidra med lokaler och plats för anläggningar
Utbildningsförvaltningen är vill betona vikten av dialog och samarbete mellan idrottsförvaltningen, stadsdelarna, SISAB och utbildningsförvaltningen när det gäller att anlägga fler konstgräsplaner i anslutning till skolgårdarna.

I den föreslagna planen pekas på ett behov av fler spegelsalar. Här finns ytterligare ett område för samarbete. Flera av stadens skolor har spegelsalar. Istället för att bygga nya lokaler skulle ombyggnad/nybyggnad av entréer och dylikt kunna möjliggöra för besökarna att enkelt ta sig till redan befintliga salar och omklädningsrum.

Förvaltningen menar vidare att i innerstaden skulle flera skolgårdar kunna göras tillgängliga för lek och spontanidrott om inte skolgårdarnas yta minskas. Det finns också möjligheter för utbyggnad av idrottshallar på fler av SISAB:s fastigheter.

Utbildningsförvaltningen och idrottsförvaltningen tillsammans har påbörjat ett arbete om hur idrottshallar/idrottssalar utnyttjas när efterfrågan från kommunala och fristående skolor överstiger utbudet.

Beslut om ansvar för drift behövs

Innan förvaltningen i samarbete med idrottsförvaltningen och SISAB startar en inventering av vilka ytterligare av skolornas lokaler och utemiljöer som kan upplåtas till allmänheten bör tydliga beslut finnas om hur de färdiga anläggningarna ska upplåtas och drivas. D.v.s. var medel för drift, underhåll, tillsyn samt löpande energikostnad ska finnas. I dagsläget finns följande svårighet för skolan; SISAB ansvarar för underhåll och drift när det ligger en grusplan på skolgården men när en konstgräsplan anläggs på samma plats övergår skötsel och drift till den enskilda skolan, d.v.s. till skolpengen. I sammanhanget bör uppmärksammas att det blir problem om kommunala skolor ska sköta driften av allmänna idrottsanläggningar. Det innebär att det inte blir lika villkor mellan kommunala och fristående skolor.

Det är även av stor vikt att hantering och ansvarsfrågor klargörs när det gäller upplåtelse av skolornas idrottshallar genom idrottsförvaltningen samt när det gäller övernattning på skolor

Folkhälsofrämjande aktiviteter

Förvaltningen anser att idrottsförvaltningens kommande satsningar ska ta utgångspunkten att inga skillnader i nyttjandet ska finnas p.g.a. kön eller socioekonomisk bakgrund.

Förvaltningen anser att idrottsförvaltningens förslag om en riktad undersökning till flickor och pojkar från områden med lägre socioekonomiska förhållanden, om vilka idrotter eller motionsformer som skulle intressera dem är bra. Viktiga insatser för att stimulera till fysisk aktivitet görs inom ramen för Järvalyftet och Söderortsvisionen. Förvaltningen vill särskilt framhålla den beslutade förvaltningsövergripande satsningen på idrotts- och hälsoprofilering i Farsta stadsdelsområde, där det även ingår att intressera de allra yngsta för rörelse och spontanidrott.

Övrigt

När planen beskriver att en avgörande fråga för idrottsrörelsens framtid och skolans trovärdighet är hur idrottsrörelsen och skolan ska samverka för att öka ungdomars fysiska aktivitet, bör perspektivet att ca 25 000 stockholms elever går i fristående grund- och gymnasieskolor också beaktas.

Förvaltningen delar i stort idrottsförvaltningens uppfattning om framgångsfaktorer men anser att tillgänglighetsperspektivet ska prioriteras då svårighet att ta sig till lokalerna många gånger är ett problem för våra elever. Förvaltningen vill även framhålla samverkan mellan skola och idrott som en framgångsfaktor.

Utbildningsförvaltningen menar att idrottsförvaltningens riktmärke att det inom en radie av två och en halv kilometer ska finnas en idrottsplats, en sim- och idrottshall och därutöver en till skolorna ansluten idrottshall och bollplan är bra, när det gäller närförort och ytterstaden. I innerstaden finns betydligt fler skolor och där bör anläggningarna ligga tätare. Utbildningsförvaltningen vill understryka de växande problemen med tillgång till idrottshallar för skolidrotten, särskilt i innerstaden men också i delar av ytterstaden.

Utbildningsförvaltningen vill också understryka vikten av att det i en långsiktig plan för stadens idrottsverksamhet ryms planering av stadens satsningar på att främja talangutveckling för att fler stockholmare ska kunna utvecklas till elitidrottsmän och kvinnor inom sina idrotter. Koppling behöver finnas till nationellt godkända idrottsutbildningar.

Samverkan mellan idrottsförvaltningen, idrottsrörelsen och skolan är avgörande för att en sådan utveckling ska kunna komma till stånd. Inom ramen för idrotts- och hälsostasningen i Farsta stadsdelsområde bör nya vägar för samverkan kring talangutveckling kunnat prövas.

Utbildningsförvaltningen vill med lämnade synpunkter i huvudsak ställa sig bakom förslaget till långsiktig plan för stadens idrottsverksamhet.

Bilagor

1. Långsiktig plan för stadens idrottsverksamhet Dnr 328-1380/2010.